

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Upravni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2022:I.UP.1.2022

Evidenčna številka: VS00053676

Datum odločbe: 02.02.2022

Opravična številka II.stopnje: UPRS Sodba I U 1756/2021

Senat: Brigita Domjan Pavlin (preds.), dr. Erik Kerševan (poroč.), Andrej Kmecl

Področje: PRAVO EVROPSKE UNIJE - PRAVO VIZUMOV, AZILA IN PRISELJEVANJA - UPRAVNI SPOR - USTAVNO PRAVO

Institut: mednarodna zaščita - prosilec iz Alžirije - prošnja za priznanje mednarodne zaščite - omejitev gibanja prosilca za *azil* - nevarnost pobega - ugotovitev dejstev - zdravstveno stanje prosilca - sporno dejansko stanje - zavrnitev dokaznega predloga za postavitev izvedenca - ugotitev pritožbi

Zveza: Listina evropske unije o temeljnih pravicah člen 4. Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP) člen 3. Direktiva 2013/33/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o standardih za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito člen 8, 8/4. URS člen 23, 25. ZUS-1 člen 75, 75/1, 75/1-3. ZMZ-1 člen 84, 84/1, 84/1-2, 84/2, 84a, 84a-2. ZMZ-1A člen 40. ZPP člen 285

Jedro

Če se sodišče prve stopnje pri ugotavljanju pravega dejanskega stanja po opravljeni glavni obravnavi zgolj opre na dejstva in dokaze, ki jih je ugotavljala in izvedla že tožena stranka, ter svojo odločitev utemelji na njihovi drugačni presoji, potem je predmet pritožbenega preizkusa Vrhovnega sodišča zgolj to, ali je opravljena presoja logična, konsistentna in dovolj prepričljiva, da odločitve sodišča prve stopnje ni mogoče šteti za arbitrarno. Vrhovno sodišče v pritožbenem postopku skladno z ZUS-1 presoja zakonitost odločanja sodišča prve stopnje, ki je v upravnem sporu tisto sodišče, ki presoja pravilnost ugotovitve dejanskega stanja (*iudex facti*) in s tem uresničuje pravico tožnika do učinkovitega sodnega varstva in pravnega sredstva (23. in 25. člen Ustave). Pritožbeni postopek pred Vrhovnim sodiščem v upravnem sporu tako ni namenjen ponovni (tretji) stopnji ugotavljanja pravega dejanskega stanja na podlagi istega dokaznega gradiva, temveč zagotavljanju, da je bilo sodno varstvo v zvezi s tem pred sodiščem prve stopnje pravilno in zakonito izvedeno.

Ukrep pridržanja je v nesorazmerju s posegom v zdravje prosilca za mednarodno zaščito, če bi njegova izvršitev pomenila kršitev prepovedi nečloveškega in ponižujočega ravnanja in kaznovanja, določeno v 4. členu Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, torej kadar bi ukrep vodil do (poslabšanja) posebej resnega zdravstvenega stanja prosilca za mednarodno zaščito.

Izrek

Pritožbi se ugoti. Sodba Upravnega sodišča Republike Slovenije, I U 1756/2021-14 z dne 8. 12. 2021 se razveljavi in se zadeva vrne istemu sodišču, da opravi nov postopek.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je z izpodbijano sodbo na podlagi prvega odstavka 63. člena Zakona o upravnem sporu (v nadaljevanju ZUS-1) kot neutemeljeno zavrnilo tožnikovo tožbo, vloženo zoper sklep tožene stranke, št. 2142-1595/2020/54 (122-20) z dne 25. 11. 2021, s katerim je odločila, da se tožnika pridrži zaradi ugotovitve določenih dejstev, na katerih temelji prošnja za mednarodno zaščito, ki jih brez izrečenega ukrepa ne bi bilo mogoče pridobiti, in sicer na prostore Centra za tujce od 24. 11. 2021 od 13 ure do prenehanja razloga, vendar najdlje do 24. 2. 2022 do 13.00, z možnostjo podaljšanja za en mesec (I. točka izreka izpodbijane sodbe in sklepa).

2. Iz obrazložitve izpodbijane sodbe izhaja, da je sodišče prve stopnje po opravljeni glavni obravnavi pritrdilo stališču tožene stranke, da je v konkretnem primeru podan razlog za omejitev gibanja na podlagi druge alineje prvega odstavka 84. člena ZMZ-1 in da je tožena stranka pri ugotavljanju obstoja nevarnosti pobega pravilno uporabila objektivni kriterij iz 2. alineje 84. a člena ZMZ-1 (nevarnost pobega). Ker je tožnik dvakrat samovoljno zapustil Slovenijo, je pritrdilo presoji tožene stranke, da v obravnavanem primeru obstoji utemeljena nevarnost, da bo tožnik (spet) pobegnil. V zvezi z odvzemom prostosti (omejitvijo gibanja na Center za tujce) je sodišče prve stopnje pojasnilo, da slovenski zakonodajalec v nacionalno pravo res še ni prenesel določbe četrtega odstavka 8. člena Recepcijske direktive II (da države članice zagotovijo, da so pravila o alternativah pridržanju, kot so redno javljanje organom, predložitev finančnega jamstva ali obveznost zadrževanja na določenem mestu, določena v nacionalnem pravu), vendar je po presoji sodišča prve stopnje v konkretnih okoliščinah tožnikovega primera (ko je podana očitna begosumnost) mogoče šteti, da bi bil vsak drug ukrep iz 8. člena Recepcijske direktive II neučinkovit, in da je bil izrečeni ukrep tudi nujen, kar je tožena stranka logično in prepričljivo obrazložila.

3. Tožnik (v nadaljevanju pritožnik) je zoper navedeno sodbo vložil pritožbo. Navaja, da je sodišče prve stopnje napačno presodilo, da naj bi tožena stranka pravilno presodila in izkazala obstoj njegove begosumnosti. Pritožnik je že v predhodnem postopku ustrezno pojasnil, da je prvič Slovenijo zapustil iz razloga, ker je šel k prijatelju iskat osebne dokumente ter da mu je bil drug odhod svetovan, pri čemer je v postopku v Nemčiji izrecno podal prošnjo, da se želi vrniti v Slovenijo.

4. Navaja, da se sodišče v izpodbijani sodbi ni opredelilo do njegovih navedb, da zaradi hujših psihičnih težav ni sposoben oblikovati želje po pobegu v smislu velike begosumnosti, ki bi zahtevala pridržanje v Centru za tujce. V zvezi s tem je predlagal zaslišanje izvedenca psihiatrične stroke, ki ga sodišče ni izvedlo. Da so navedbe o njegovih psihičnih težavah resnične, izkazuje tudi dejstvo, ki je nastalo po glavni obravnavi, in sicer je bil pritožnik 15. 12. 2021 hospitaliziran v psihiatrično bolnišnico. Prilaga fotografiji pritožnika v bolniški postelji. Poudarja, da je pritožnik na glavni obravnavi na vprašanje sodišča in pooblaščenke navedel, da se v Centru za tujce počuti izjemno slabo in da en mesec več ne bi zdržal. Sodišče je tako ravnalo nepravilno in nezakonito s tem, ko je dokazni predlog tožeče stranke za postavitev izvedenca psihiatrične stroke zavrnilo. Pritožnik v zvezi s tem v dopolnitvi pritožbe prilaga sklep Okrajnega sodišča Idrija, Pr 374/2021 z dne 14. 12. 2021, s katerim je bilo odločeno, da se pritožnika zadrži na zdravljenju pod posebnim

nadzorom Psihiatrične bolnišnice Idrija.¹ Navaja, da priloženi sklep dodatno podpira tožbene navedbe o slabem psihičnem stanju pritožnika, saj iz vsebine navedenega sklepa izhaja, da bivanje v Centru za tujce bistveno vpliva na pritožnikovo psihično stanje.

5. Nadalje pritožnik navaja, da je sodba nepravilna, ker iz sklepa tožene stranke ni razvidno, katero naj bi bilo tisto dejstvo, ki ga ima tožena stranka namen ugotavljati za odločanje o njegovi prošnji za mednarodno zaščito, kar pomeni, da pogoj za pridržanje iz druge alineje prvega odstavka 84. člena ZMZ-1 tudi ob ugotovljeni begosumnosti ni izpolnjen. Posledično ni izkazana vzročna zveza kot tretji pogoj za izrek navedenega ukrepa. Meni, da niso podane nobene posebne okoliščine, ki bi utemeljevale omejitev gibanja na Center za tujce. Trdi, da tožena stranka ni dovolj obrazložila, zakaj ukrep obveznega zadrževanja na območje *azilnega doma* ne bi bil primeren v konkretnem primeru. Navaja, da sklicevanje toženke na svoje izkušnje (da 80 % prosilcev samovoljno zapusti *azilni dom*) in na način varovanja v *azilnem domu*, ki ga zagotavlja sama, ne zadošča. Nezmožnost uporabe manj prisilnih sredstev od pridržanja v Centru za tujce se mora nanašati na okoliščine v zvezi s prosilcem, ne pa na splošne okoliščine zagotavljanja reda in varnosti v *azilnem domu*.

6. Pritožnik predlaga, naj Vrhovno sodišče pritožbi ugotovi, izpodbijano sodbo v I. točki spremeni tako, da tožbi ugotovi in sklep tožene stranke odpravi, podrejeno pa pritožbi ugotovi, I. točko izpodbijane sodbe razveljavi in vrne zadevo v ponovno odločanje.

7. Toženka na pritožbo ni odgovorila.

8. Pritožba je utemeljena.

9. Izpodbijana sodba temelji na stališču, da so v obravnavanem primeru za ukrep omejitve pritožnikovega gibanja na Center za tujce podani razlogi iz druge alineje prvega odstavka 84. člena ZMZ-1 v povezavi z drugo alinejo 84. a člena ZMZ-1.² V prvem odstavku 84. člena ZMZ-1 je določeno, da v primeru, če ni mogoče po določbah tega zakona zagotoviti doseganja ciljev po določbah tega odstavka, lahko prosilcu pristojni organ odredi ukrep obveznega zadrževanja na območje *azilnega doma* ali njegove izpostave iz zakonsko določenih razlogov, med drugim tudi zato, da se ugotovijo določena dejstva, na katerih temelji prošnja za mednarodno zaščito, ki jih brez izrečenega ukrepa ne bi bilo mogoče pridobiti, in obstaja utemeljena nevarnost, da bo prosilec pobegnil (druga alineja prvega odstavka 84. člena ZMZ-1). V drugem odstavku 84. člena ZMZ-1 je določeno, da če pristojni organ ugotovi, da v posameznem primeru ni mogoče učinkovito izvesti ukrepa iz prejšnjega odstavka ali če prosilec samovoljno zapusti območje obveznega zadrževanja, se lahko prosilcu, ki ni mladoletnik ali mladoletnik brez spremstva, odredi ukrep omejitve gibanja na Center za tujce. Kdaj se šteje, da so v posameznem primeru podane okoliščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da bo oseba pobegnila, določa 84. a člen ZMZ-1 (z naslovom: Nevarnost pobega), med drugim tudi, če je predhodno že poskušala Republika Slovenija samovoljno zapustiti oziroma jo je zapustila (druga alineja 84. a člena ZMZ-1).³

10. Pritožnik (smiselno) uveljavlja kršitev materialnega prava in posledično nepopolno ugotovitev dejanskega stanja s tem, ko naj bi sodišče prve stopnje spregledalo pogoj iz druge alineje prvega odstavka 84. člena ZMZ-1, po katerem je mogoče omejitev gibanja odrediti samo, če je treba ugotoviti določena dejstva, na katerih temelji prošnja za mednarodno zaščito, ki jih brez izrečenega ukrepa ne bi bilo mogoče pridobiti. Ta pritožbeni razlog je neutemeljen. Sodišče prve stopnje je v svojo presojo ob pravilni uporabi citirane določbe ZMZ-1 vključilo tudi ugotavljanje dejstev o tem, ali je pridržanje potrebno za ugotavljanje dejstev v zvezi s pritožnikovo prošnjo v postopku po ZMZ-1. Iz obrazložitve izpodbijane sodbe izhaja, da je ugotovljeno slabo

sodelovanje pritožnika v dotedanjih postopkih zaradi spreminjanja ključnih razlogov za odhod iz izvorne države povezano s presojo vseh pogojev iz navedene določbe ZMZ-1. Sodišče prve stopnje se sklicuje tudi na utemeljitev tožene stranke (na strani 4 izpodbijanega upravnega akta), ob tem pa poudarja, da je pritožnik že sam s spreminjanjem razlogov za strah pred preganjanjem ali resno škodo tekom celotnega postopka prispeval k temu, da bo v nadaljevanju potrebno dodatno razčiščevanje dejstev, ki brez njegove prisotnosti ne bi bilo mogoče (35. točka obrazložitve izpodbijane sodbe). V zvezi s tem je sodišče prve stopnje tako med drugim ugotovilo, da je pritožnik ob vložitvi zahtevka za uvedbo ponovnega postopka za mednarodno zaščito navajal, da so ga v Alžiriji konec leta 2018 spolno zlorabili ter mu grozili s smrtjo in druge razloge, ki jih je večkrat spreminjal (34. točka obrazložitve izpodbijane sodbe).

11. Pritožnik nadalje izpodbija pravilnost presoje, da je podana begosumnost prosilca. V zvezi s tem Vrhovno sodišče poudarja, da je pritožbena presoja dejanskega stanja v upravnem sporu nujno omejena. Zakon sicer določa, da se sme sodba sodišča prve stopnje s pritožbo izpodbijati tudi zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja (3. točka prvega odstavka 75. člena ZUS-1), vendar pa ta določba potrebuje sistemsko ustrezno razlago. Tako je že ustaljena praksa Vrhovnega sodišča, po kateri ni mogoče uveljavljati tega pritožbenega ugovora, če se je sodišče prve stopnje oprlo na dejansko stanje, ugotovljeno v postopku izdaje upravnega akta pred toženo stranko.⁴ Če pa se sodišče prve stopnje pri ugotavljanju pravilnega dejanskega stanja po opravljeni glavni obravnavi zgolj opre na dejstva in dokaze, ki jih je ugotavljala in izvedla že tožena stranka, ter svojo odločitev utemelji na njihovi drugačni presoji, potem je predmet pritožbenega preizkusa Vrhovnega sodišča zgolj to, ali je opravljena presoja logična, konsistentna in dovolj prepričljiva, da odločitve sodišča prve stopnje ni mogoče šteti za arbitrarno. Vrhovno sodišče v pritožbenem postopku skladno z ZUS-1 presoja zakonitost odločanja sodišča prve stopnje, ki je v upravnem sporu tisto sodišče, ki presoja pravilnost ugotovitve dejanskega stanja (*iudex facti*) in s tem uresničuje pravico tožnika do učinkovitega sodnega varstva in pravnega sredstva (23. in 25. člen Ustave). Pritožbeni postopek pred Vrhovnim sodiščem v upravnem sporu tako ni namenjen ponovni (tretji) stopnji ugotavljanja pravilnega dejanskega stanja na podlagi istega dokaznega gradiva, temveč zagotavljanju, da je bilo sodno varstvo v zvezi s tem pred sodiščem prve stopnje pravilno in zakonito izvedeno.⁵

12. V zvezi s tem Vrhovno sodišče ugotavlja, da je sodišče prve stopnje dovolj logično in konsistentno opredelilo svoje sklepe glede ugotovitve upoštevnih dejstev iz druge alineje prvega odstavka 84. člena ZMZ-1, ki jih je ugotovila že tožena stranka (da je pritožnik pred vložitvijo navedenega zahtevka dvakrat samovoljno zapustil Slovenijo, navajanje različnih razlogov, zakaj je zapustil izvorno državo ob podaji prošenj in na zaslišanju na glavni obravnavi in navajanje različnih podatkov glede šolanja in drugih, navedenih v 32. točki in naslednjih izpodbijane sodbe), da zatrjevana kršitev zmotne ugotovitve dejanskega stanja ni podana. Nadalje je sodišče prve stopnje pravilno opredelilo pojem begosumnosti in uporabilo s tem povezane določbe po drugi (in deloma peti) alineji 84. a člena ZMZ-1, na podlagi katerih je mogoče sklepati na begosumnost prosilca ter uporabilo pravilno subsumpcijo ugotovljenih dejstev. Ob upoštevanju okoliščin konkretnega primera je bilo tudi po presoji Vrhovnega sodišča tako s strani sodišča prve stopnje pravilno ugotovljeno, da se je pritožnik v obravnavanem primeru izkazal za begosumnega.

13. Ob tem pa Vrhovno sodišče ugotavlja, da iz sodbe sodišča prve stopnje ne izhaja tudi celovita presoja zahtev, ki jih za pridržanje določa 8. člen Recepcijske direktive II, saj ni mogoče ugotoviti, da je glede na okoliščine konkretnega primera in s tem povezane izrecne navedbe pritožnika sodišče prve stopnje posebej preverilo, ali je ukrep pridržanja sorazmeren z namenom, ki je v pravilnem delovanju skupnega evropskega azilnega sistema (v zvezi s točko b prvega pododstavka tretjega odstavka 8. člena), in da je na podlagi posamične presoje tega primera z vidika njegovih konkretnih okoliščin presodilo, da je tak ukrep utemeljen tudi ob upoštevanju pogojev nujnosti, razumnosti in sorazmernosti njegove uporabe.⁶ Iz zahtev po

spoštovanju prava Evropske unije je tudi določbe nacionalne zakonodaje, torej ZMZ-1, treba razlagati skladno z vsebino direktive in njenimi zahtevami, v konkretnem primeru torej Receptijske direktive II.

14. V zvezi s tem se kaže kot utemeljen pritožbeni ugovor procesne kršitve, ker ni bil zaslišan s strani pritožnika predlagani izvedenec psihiatrične stroke, ki bi lahko izpovedal o zmožnosti oblikovanja namena pritožnika za pobeg ter o tem, kako bivanje v Centru za tujce nanj vpliva. Navedba pritožnika v zvezi s tem, da ni (bil) zmožen oblikovati "namena oziroma naklepa za pobeg" sicer ostaja po vsebini nejasna, saj ni razvidno, katero pravno upoštevno okoliščino želi pritožnik s tem uveljaviti, ker je ne poveže s konkretno kršitvijo ZMZ-1. Tudi iz izpodbijane sodbe jasno ne izhaja, kako je navedeno navedbo razumelo sodišče prve stopnje, saj je dokazni predlog z izvedencem zavrnilo (le) z utemeljitvijo, da se na nobenem od številnih dotedanjih razgovorov in obravnav ni izkazala potreba po izvedencu psihiatrične stroke zaradi morebitne travme pritožnika ali njegovega posebnega psihičnega stanja v zvezi z dejanji zoper njega v izvorni državi (36. točka obrazložitve izpodbijane sodbe). Vendar pa je na tem mestu ključno, da se ob zavrnitvi tega dokaznega predloga ni opredelilo do navedb pritožnika v zvezi z vplivom bivanja v Centru za tujce na njegovo psihično stanje. Take okoliščine so namreč za odločitev o izreku ukrepa pridržanja po 84. členu ZMZ-1 lahko relevantne, zato tudi dokaz, s katerimi se želi navedeno dokazovati, ni sam po sebi nepotreben.

15. Z vidika sorazmernosti ukrepa je namreč zdravstveno stanje prosilca za mednarodno zaščito (pritožnika) ena od okoliščin, ki je nedvomno del presoje, ki se zahteva po 8. členu Receptijske direktive II, skladno z razlago direktive in nacionalnega prava, ki zagotavlja temeljne pravice in splošna načela prava Evropske unije.⁷ Kot že navedeno zgoraj, izhaja iz prakse Sodišča Evropske unije (v nadaljevanju SEU), da se lahko pridržanje uporabi le kot skrajno sredstvo, kadar se ugotovi, da je njegova uporaba nujna, razumna in sorazmerna glede na legitimen cilj. SEU je poudarilo, da čeprav pravilno delovanje skupnega evropskega azilnega sistema v bistvu zahteva, da pristojni nacionalni organi razpolagajo z zanesljivimi informacijami, ki se nanašajo na identiteto ali državljanstvo prosilca za mednarodno zaščito in na elemente, na katerih temelji njegova prošnja, ta člen ne bi smel upravičiti tega, da se o ukrepih pridržanja odloči, ne da bi ti nacionalni organi prej v vsakem primeru posebej preverili, ali so ti sorazmerni z namenom.⁸ Tako je ukrep pridržanja v nesorazmerju s posegom v zdravje prosilca za mednarodno zaščito, če bi njegova izvršitev pomenila kršitev prepovedi nečloveškega in ponižujočega ravnanja in kaznovanja, določeno v 4. členu Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju Listina),⁹ torej kadar bi ukrep vodil do (poslabšanja) posebej resnega zdravstvenega stanja prosilca za mednarodno zaščito. Iz sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) v zvezi s 3. členom Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju EKČP), ki jo je treba upoštevati pri razlagi 4. člena Listine,¹⁰ je razvidno, da je lahko trpljenje zaradi telesne ali duševne bolezni, ki je nastopila naravno, zajeto s 3. členom EKČP, če se zaradi ravnanja, ki je posledica *pripornih razmer*, izgona ali drugih ukrepov, za katere je mogoče odgovornost pripisati oblastem, stopnjuje ali obstaja tveganje, da se bo stopnjevalo, in to pod pogojem, da trpljenje, ki iz tega izvira, dosega minimalno resnost, ki se zahteva s tem členom.¹¹ Ob upoštevanju splošne in absolutne narave 4. člena Listine so ti načelni preudarki upoštevni tudi v okviru odločanja o pridržanju na podlagi Receptijske direktive II. Sodišča morajo ob presoji zakonitosti sklepa o pridržanju torej presoditi nevarnost za uresničitev teh posledic, ker bi lahko izvršitev tega sklepa pripeljala do nečloveškega ali ponižujočega ravnanja s to osebo.¹²

16. Sodišče prve stopnje se v izpodbijani sodbi niti ob zavrnitvi predlaganega dokaza z izvedencem psihiatrične stroke niti sicer ni opredelilo do navedb pritožnika, da bo (nadaljnje) pridržanje povzročilo resno poslabšanje njegovega zdravstvenega stanja.¹³ S tega vidika torej ni ovrednotilo zatrjevanih posledic kot takih, ki ne dosegajo stopnje resnosti v zgoraj navedenem smislu in skladno s prakso ESČP in SEU, da bi jih lahko štelo kot neupoštevne za odločitev v konkretni zadevi. Upravno sodišče tudi na glavni obravnavi ni

razčiščevalo navedenih dejstev na način, ki bi lahko nadalje razjasnil (ne)utemeljenost navedenega dokaznega predloga, saj ob odgovorih pritožnika na vprašanja njegove pooblaščenke v zvezi z obstojem njegovih zdravstvenih težav samo ni zastavilo nobenih vprašanj, ki bi jih lahko zastavilo na podlagi pooblastila iz 285. člena ZPP, ki ureja materialno procesno vodstvo.¹⁴ Zgolj iz dejstva, da pritožnik ob predhodno podanih navedbah v tožbi ter podanem dokaznem predlogu postavitve izvedenca o tem na obravnavi sam ni več izpovedoval, pa ni mogoče sklepati na to, da za odločitev pomembne okoliščine niso (bile) podane oziroma šteti, da je sodišče izpolnilo svojo dolžnost presoje navedenih dejstev, ki bi lahko povzročila kršitev pravic pritožnika po 4. členu Listine in 3. členu EKČP.

17. Ob tem Vrhovno sodišče pripominja, da tudi v pritožbenem postopku predložene listine (sklep Okrajnega sodišča Idrija itd.) kažejo na obstoj zdravstvenih težav pritožnika, ki bi lahko bile v nadaljnjem postopku pomembne za presojo za odločitev upoštevni dejstev, torej pogojev nujnosti in sorazmernosti ukrepa v smislu citiranih določb Recepcijske direktive II in ZMZ-1.

18. Ob navedenem se kaže kot posebej resno dejstvo, da slovenski zakonodajalec v nacionalno zakonodajo še ni v celoti prenesel določbe četrtega odstavka 8. člena Recepcijske direktive II (po kateri države članice zagotovijo, da so pravila o alternativah pridržanja določena v nacionalnem pravu). Prav v primerih, kjer bi navedena presoja sorazmernosti ukrepa pridržanja, še posebej zaradi varstva človekovih pravic, zagotovljenih po Listini in EKČP, narekovala alternativni ukrep, ima neuresničitev zahtev direktive tudi za posledico, da sodišče v upravnem sporu po ZMZ-1 ne more odločiti o izbiri drugega, sorazmernega ukrepa (kot so redno javljanje, finančno jamstvo ali zadrževanje na določenem območju itd.).

19. Glede na navedeno odločitev sodišča prve stopnje, ki je kot očitno nepotreben zavrnilo pritožnikov predlog za zaslišanje izvedenca psihiatrične stroke in se ni nadalje opredeljevalo do pritožnikovih navedb glede nevarnosti poslabšanja njegovega zdravstvenega stanja ob nadaljnjem pridržanju v Centru za tujce, vodi do kršitve pravil postopka (drugi odstavek 75. člena ZUS-1), ki narekuje razveljavitev izpodbijane sodbe in vrnitev zadeve sodišču prve stopnje, da opravi nov postopek (77. člen ZUS-1). V novem postopku se bo moralo sodišče prve stopnje opredeliti do navedb pritožnika glede nevarnosti poslabšanja njegovega zdravstvenega stanja skladno s stališči iz tega sklepa Vrhovnega sodišča in po potrebi izvesti vse dokaze za ugotovitev upoštevne dejanskega stanja za pravilno in zakonito odločitev v zadevi, ki ne bo posegala v pravice pritožnika iz 4. člena Listine in 3. člena EKČP.

¹ Izrečen je bil ukrep prisilnega pridržanja bolnika v psihiatrični bolnišnici v skladu s postopkom, ki ga določa Zakon o duševnem zdravju. Iz navedenega sklepa med drugim izhaja, da je pri pritožniku najverjetneje podana duševna motnja, in sicer depresivna reakcija in samomorilnost.

² Pogoji v zvezi z omejitvijo gibanja so določeni v 8. členu Direktive 2013/33/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o standardih za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito (prenovitev, Recepcijska direktiva II), ki je v tem delu v pravni red Republike Slovenije prenesena z določbami 84. člena in nasl. ZMZ-1.

³ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o mednarodni zaščiti (v nadaljevanju ZMZ-1A), ki je začel veljati 9. 5. 2021 in se je pričel uporabljati z 9. 11. 2021, je spremenil 84. člen, ki ureja omejitev gibanja in dodal nov 84. a člen, ki izrecno ureja vprašanje ugotavljanja nevarnosti pobega tako, da določa, kdaj se šteje, da so v posameznem primeru podane okoliščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da bo oseba pobegnila (40. člen ZMZ-1A).

⁴ O tem glej B. Domjan Pavlin v: Komentar Zakona o upravnem sporu, Lexpera, Ljubljana 2019, str. 432 in nasl. Glej tudi sodbo Vrhovnega sodišča I Up 312/2016 z dne 1. 2. 2017.

⁵ Prim. sodbo Vrhovnega sodišča I Up 124/2021 z dne 1. 9. 2021 (9. točka obrazložitve).

⁶ Sodba Sodišča Evropske Unije v zadevi C-18/16, *K. proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* z dne 14. septembra 2017, 44. do 48. točka obrazložitve.

⁷ Sodba SEU v zadevi C-601/15 PPU, *N.*, z dne 15. februarja 2016, točka 60 in navedena sodna praksa.

⁸ Sodba SEU v zadevi C-18/16, *K.*, 48. točka obrazložitve.

⁹ V skladu z ustaljeno sodno prakso SEU pa je treba pravila sekundarne zakonodaje Unije razlagati in uporabljati ob spoštovanju temeljnih pravic, zagotovljenih z Listino. Prepoved nečloveškega in ponižujočega ravnanja in kaznovanja, določena v členu 4 Listine, je glede tega temeljnega pomena, ker je absolutna, saj je tesno povezana s spoštovanjem človekovega dostojanstva iz člena 1 Listine (v tem smislu sodba SEU v zadevi C-404/15 in C-659/15 PPU, *Aranyosi in Căldăraru*, z dne 5. aprila 2016, točki 85 in 86).

¹⁰ V tem smislu sodba Sodba SEU v zadevi C-411/10 in C-493/10, *N. S. in drugi*, z dne 21. decembra 2011, točke 87 do 91.

¹¹ Glej sodbo ESČP z dne 13. decembra 2016, *Paposhvili proti Belgiji*, točki 174 in 175. Glede razlage, da navedeni test vključuje tudi psihične bolezni ESČP v sodbi z dne 7. decembra 2021 *Savran proti Danski*, točke 137 do 139.

¹² O navedenem izrecno sodba SEU v zadevi C-578/16 PPU, *C.K. in drugi* z dne 16. februarja 2017 glede spoštovanja zahtev Listine v okviru Dublinskega sistema, kar *mutatis mutandis* nedvomno velja tudi za Recepcijsko direktivo. Da morajo biti ukrepi pridržanja in drugi ukrepi izrečeni brez poseganja v pravice, ki jih zagotavlja Listina, tudi že jasno poudari SEU v citirani zadevi C-18/16, *K.*

¹³ O tem se je sodišče prve stopnje kratko in splošno opredelilo pri odločitvi o izdajičasne odredbe v neizpodbijanem delu sodbe in sklepa (44. točka obrazložitve).

¹⁴ Ta določa: "Predsednik senata postavlja vprašanja in skrbi na drug primeren način, da se pred obravnavo ali med njo navedejo vsa odločilna dejstva, da se dopolnijo nepopolne navedbe strank o pomembnih dejstvih, da se ponudijo ali dopolnijo dokazila, ki se nanašajo na navedbe strank, in sploh da se dajo vsa potrebna pojasnila, da se ugotovita sporno dejansko stanje in sporno pravno razmerje, ki sta pomembni za odločbo."

Datum zadnje spremembe: 07.03.2022